

2024
Wydanie specjalne

Wydanie specjalne z 2024 r. ze spojrzeniem wstecz na główne osiągnięcia UE w promowaniu zrównoważonej produkcji i konsumpcji podczas kadencji Parlamentu Europejskiego w latach 2019-2024. Niniejsze wydanie gazety stanowi część kampanii wyborczej do Parlamentu Europejskiego, mającej na celu przedstawienie możliwych działań, które można poprzeć w nadchodzącej kadencji.

UE została światowym liderem zrównoważonej konsumpcji i produkcji



Młodzi ludzie żądający zmian podczas parady Fair Pride w Paryżu © Fédération Artisans du Monde

Komentarz pierwszej sprawozdawczynie PE ds. zrównoważonej konsumpcji i produkcji

W konkluzjach Rady Europejskiej z czerwca 2017 r. UE zobowiązała się być prekursorem wdrażania Celów Zrównoważonego Rozwoju wyznaczonych przez ONZ. Pakiet działań dla zrównoważonego rozwoju został przyjęty

w 2020 r. dzięki wspólnym naciskom obywateli Unii, oraz europosłów, w tym mnie. Na początku 2019 r. sporo podróżowałam, zbierając głosy w kampanii wyborczej do Parlamentu Europejskiego. Wówczas tyśiące uczniów i studentów wyszły na ulice, wzywając UE do podjęcia ambitnych działań w sprawie klimatu. Dobrze pamiętam ich głos, niosący jednoznaczny przekaz: „Nie ma dla nas Planety B!” Spotkaniom i debatom politycznym towarzyszyły poważne obawy i pytania o wpływ stylu życia obywateli Unii na Ziemię i na resztę ludzkości. Wielu czuło się bezradnych, przyznając: „Nie stać mnie na kupowanie produktów ekologicznych”. Inni byli przekonani, że jednostkowe działa-

nia nic nie zmieniają: „Nawet jeśli będę kupował produkty Sprawiedliwego Handlu i jadł lokalną żywność, to życie rolników wcale się nie poprawi i nie będę chronił środowiska”. Zrozumiałam wtedy, że ludzie potrzebują wsparcia politycznego. Dzięki tym głosom, dzięki wizjonerskiemu kierownictwu mojej partii i dzięki podobnie myślącym europosłom, kwestia zrównoważonej konsumpcji i produkcji przesunęła się z peryferii politycznej uwagi na sam środek sceny. Potrzebowaliśmy jednak wielu godzin ponadpartyjnych dyskusji i negocjacji, aby sporządzić i uchwalić rezolucję o zrównoważonej konsumpcji i produkcji w styczniu

Artykuł wstępny

Drogi Czytelniku! Przedstawiamy Ci specjalne wydanie „The Fair Times” poświęcone kończącej się właśnie kadencji Parlamentu Europejskiego (2019-2024). Przypominamy główne osiągnięcia Unii Europejskiej z ostatnich pięciu lat w zakresie zrównoważonej konsumpcji i produkcji. Czy biorąc pod uwagę stale obecne zagrożenie zmianami klimatu, potrzebę zmiany zachowań konsumpcyjnych i produkcyjnych oraz zbliżający się termin realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ (2030 r.), możemy powiedzieć, że UE stanęła na wysokości zadania? Kiedy politycy prowadzili kampanie wyborcze do Parlamentu w 2019, uczniowie i studenci z całej Unii domagali się swoich praw i wzywali do działań związanych ze zmianami klimatu. Bardzo się cieszymy, że udało nam się w ostatnich latach przedstawić liczne przykłady młodych ludzi wzywających polityków do działania i wzięcia większej odpowiedzialności za losy świata. Informowaliśmy również o inspirujących historiach społeczności, które podjęły się przekształcenia i regeneracji swoich regionów i wzywały przy tym UE do zwiększenia nakładów na promocję takich inicjatyw. Działania Unii podjęte podczas ostatniej kadencji PE przyczyniły się do przemiany w społeczeństwie, które zwróciło się ku praktykom konsumpcyjnym i produkcyjnym bardziej przyjaznym dla ludzi i planety. Pozostało jeszcze wiele do zrobienia, ale nasi politycy już zrozumieli, że muszą podejmować decyzje, opierając się na szerszych kryteriach niż tylko konkurencyjna cena. Według sondaży Europejczycy popierają takie działania Unii i powinno to być dla następnych kandydatów do Parlamentu Europejskiego zielonym światłem do podążania tą samą ścieżką. Możemy odetchnąć z ulgą, że podjęto niezbędne działania. Nie możemy jednak na tym poprzestać. Ziarno zmiany zostało zasiane, ale nie można go zarnować. Nadszedł czas, aby każdy z nas zadbał, by zasiane ziarno zmian wypuściło mocne korzenie i stało się podwaliną lepszego świata dla wszystkich! Liczymy na każdego z naszych czytelników, a zarazem zachęcamy do dalszej lektury. **Redakcja**

[Czytaj więcej >](#)

2020 r. Rezolucja wezwała Unię do przyjęcia zobowiązań, które przekroczyły cele i wskaźniki zawarte w 12. Celu Zrównoważonego Rozwoju, zwłaszcza w odniesieniu do obowiązkowej należytej staranności w firmach. Włączenie tych żądań do zobowiązań z 2020 r. z Zakopanego o zrównoważonej konsumpcji i produkcji jest, moim zdaniem, jednym z największych osiągnięć Unii w ostatnich latach. Dzięki tym zasadom mamy teraz do dyspozycji systematyczne rozwiązania: stałego sprawozdawcę ds. zrównoważonej konsumpcji i produkcji przy PE, coroczny raport Komisji Europejskiej i konkluzje Rady o postępie w wypełnianiu zobowiązań z Zakopanego.

Ten mechanizm był bardzo pomocny w przyjęciu nowych unijnych zasad dotyczących należytej staranności w łańcuchach dostaw, raportowania i odpowiedzialności. Dzięki temu rozporządzeniu konsumenci mogą być pewni, że odpowiednia część ceny, którą płacą za produkt lub usługę, trafi w ręce tych, którzy pracowali przy produkcji lub odczuli wpływ tej produkcji. Wiedzą również, że cena odzwierciedla koszt, jaki ponosi środowisko i społeczeństwo jako całość w wyniku produkcji i konsumpcji danego towaru.

Nadal jest jeszcze wiele do zrobienia, jednak jako pierwszy w historii sprawozdawca ds. zrównoważonej konsumpcji i produkcji przy PE, jestem dumna z tego, co osiągnęliśmy do tej pory. Moim kolejnym celem jest zmiana reguł gry światowego handlu na zasady Sprawiedliwego Handlu. Mam nadzieję, że pewnego dnia zaniknie rozróżnienie

między handlem konwencjonalnym a Sprawiedliwym Handlem - dlatego że cały handel będzie prowadzony uczciwie i z poszanowaniem wszystkich podmiotów.

Zrównoważona i etyczna moda to już norma

Dawno minęły czasy, kiedy Europejczycy kupowali ubrania, nie wiedząc kto, jak i gdzie je wyprodukował! Po rozprzestrzenieniu się sklepów z żywnością ekologiczną nadeszła pora na zwykłe i wyspecjalizowane sieci detaliczne, które udostępniają konsumentom w całej Europie odzież wyprodukowaną w sposób etyczny i zrównoważony. Z początku niszowy sektor zyskał powszechne poparcie. Młodzi pionierzy branży sprawiają, że upcykling i naprawa ubrań stały się modne. Uczą kupujących stawiania na jakość, a nie na ilość.

Dzięki zaangażowaniu ponadpartyjnej grupy członków Parlamentu, postępowych krajów UE oraz odważnemu stanowisku Komisji Europejskiej Unia przyjęła w 2021 r. przełomową ustawę, która pozwala europejskim konsumentom dokonywać zakupów bez obaw. Ustawa zobowiązuje firmy sprzedające odzież w Europie do gwarancji, że we wszystkich zakładach produkcyjnych, bez względu na lokalizację, szanowane są prawa człowieka, zapewnione bezpieczne warunki

pracy, a pracownicy otrzymują godne płace wystarczające na życie. Prawo to daje konsumentom, pracownikom, rolnikom i pozostałym zainteresowanym podmiotom możliwość uzyskania od firmy informacji o użytych w ich odzieży włóknach – czy zawierają szkodliwe substancje chemiczne, GMO i czy rolnicy uprawiający te włókna otrzymali godziwą płacę.

„Popieramy tę ustawę, gdyż od początków naszej działalności podejmujemy duże wysiłki, aby oferować europejskim konsumentom tekstylia wysokiej jakości, wyprodukowane w sposób zrównoważony i etyczny” – oświadczył przewodniczący rady jednej z europejskich federacji przemysłu tekstylnego.

Współpraca na rzecz zrównoważonego rozwoju: 1 + 1 = 3

Unijna Komisarz ds. Konkurencji, od czasu jej powołania przez Parlament Europejski we wrześniu 2019, postawiła sprawę jasno: Unijna polityka ds. konkurencji nie może

istnieć w oderwaniu od europejskich celów społecznych.

Według niej sednem problemu był paradigmat polityki antymonopolowej UE i krajowych instytucji ds. konkurencji. Bazowały one na interpretacji prawa konkurencji, które upatruje za główny cel utrzymanie niskich cen. Komisarz wskazała, że w ostatnich latach coraz trudniej było uzasadnić taki pogląd, podczas gdy rosła liczba Europejczyków wyrażających obawy na temat wpływu łańcuchów dostaw na prawa człowieka i na środowisko.

W 2021 Komisja Europejska, po konsultacjach z krajami członkowskimi i Europarlamentem, opublikowała wyciekowany dokument z wytycznymi, jak bez ryzyka naruszenia prawa konkurencji można sporządzić ogólnosektorowe porozumienia zapewniające poszanowanie praw człowieka i promocję zrównoważonej produkcji, włączając w to godne ceny i płace dla rolników. Wytyczne Komisji zostały bardzo dobrze przyjęte przez środowisko prawnicze i przez obywateli, gdyż wyjaśniły one zasady gry i wskazały granice stosowania takich umów. Odtąd, w odpowiedzi na zakrojoną na szeroką skalę kampanię obywatelską, większość europejskich sieci detalicznych przystąpiła w 2022 r. do międzysektorowego porozumienia stworzonego po to, by do 2024 zapewnić, że kobiety i mężczyźni zatrudnieni przy produkcji eksportowej bananów będą otrzymywać godną płacę wystarczającą na życie. Przewodniczący Komitetu Parlamentu Europejskiego ds. Gospodarczych skomentował: „Cieszę się, że europejskie prawo konkurencji nie może być dłużej pretekstem do unikania przeciwdziałania wyzyskowi rolników i niszczenia środowiska w łańcuchach dostaw”.

Większość Europejczyków opowiada się za regulacjami, dzięki którym łańcuchy dostaw odzieży są przyjazne dla środowiska i ludzi.



Uczciwa zapłata

„Marki odzieżowe powinny mieć prawny obowiązek wykazania, czy płacą pracownikom produkcji uczciwe i godne płace wystarczające na życie”.

72% zdecydowanie/raczej się zgadza

Prawa człowieka

„Marki odzieżowe powinny mieć prawny obowiązek poszanowania praw każdej osoby zaangażowanej w proces wytwarzania swoich produktów”.

77% zdecydowanie/raczej się zgadza

Zrównoważony rozwój

„Rząd odgrywa ważną rolę w zagwarantowaniu, że odzież (w tym obuwie) jest produkowana według zasad zrównoważonego rozwoju”.

68% zdecydowanie/raczej się zgadza

Środowisko

„Marki odzieżowe powinny mieć prawny obowiązek ochrony środowiska na każdym etapie wytwarzania swoich produktów”.

75% zdecydowanie/raczej się zgadza

Zrównoważone zamówienia publiczne: dwie pieczenie na jednym ogniu

Czasy kiedy cena była jedynym wskaźnikiem, na który patrzyły osoby odpowiedzialne za zamówienia publiczne podczas wyboru produktów lub usług, są już za nami. Od przyjęcia przez ONZ Celów Zrównoważonego

*Rzeczywiste dane z raportu Ankiety konsumenckiej Fashion Revolution z 2018 r



Przyszłe pokolenia zaangażowane w praktyki ekologicznego rolnictwa © Sebastien Pins/CIDSE

Rozwoju w 2015 r., rosnąca liczba władz publicznych walczy o spełnienie wymagań w tej dziedzinie poprzez mądre wydawanie publicznych pieniędzy. Dzięki takim postawom jak współpraca z lokalnymi przedsiębiorstwami społecznymi, stosowanie etycznych praktyk finansowych, podawanie produktów ekologicznych i ze Sprawiedliwego Handlu w stołówkach, zakup tekstyliów ze Sprawiedliwego Handlu oraz włączenie klauzul o prawach człowieka do umów kupna sprzętu elektronicznego, instytucje zamawiające w całej Europie wiodą prym w praktycznych strategiach stosowania spójnej polityki.

Podczas przewodnictwa Niemiec w UE w 2020 r., pierwsza kobieta Prezydent Rady Europejskiej, zadała pytanie: „Jak Europa może wiarygodnie spełniać swoje zobowiązania wobec Celów Zrównoważonego Rozwoju, jeśli nie zmienimy sposobu, w jaki nasze władze publiczne zaopatrują się w towary i usługi?”.

W następnym roku Komisja Europejska zdecydowała uczynić zrównoważone zamówienia publiczne główną siłą napędową zmian w ramach strategii wdrażania Celów Zrównoważonego Rozwoju na 2021 r. W tym czasie europejski komisarz ds. koordynacji wdrażania Agendy 2030 oświadczył: „Komisja wprowadzi program, dzięki któremu wszystkie instytucje zamawiające, a zwłaszcza władze samorządowe, będą posiadać niezbędną wiedzę gwarantującą, że wszystkie zamówienia publiczne finansowane ze środków unijnych spełniają kryteria zrównowa-

żonego rozwoju. Będzie to z korzyścią dla bardziej zrównoważonej Europy, przedsiębiorstw, które zrozumiały, że będą bardziej konkurencyjne, jeśli zaoferują zrównoważone rozwiązania dla sektora publicznego, jak i prywatnych konsumentów”.

Także Parlament Europejski odegrał swoją rolę. W 2020 r. nowo wybrani europosłowie zapewnili, że zarówno w wewnętrznych zamówieniach publicznych w PE na żywność, tekstylia, elektronikę jak i w przetargach, kryteria zrównoważonego rozwoju i praw człowieka są systematycznie implementowane.

Historyczny wyrok w sprawie sporu między inwestorem a państwem

Europejski Trybunał Sprawiedliwości wydał w ubiegłym roku historyczny wyrok, podtrzymując decyzję Grecji o zakończeniu działalności swojej największej kopalni węgla. Powołując się na prawne zobowiązania Grecji do spełniania wytycznych ws. czystej energii i na wymogi UE co do odnawialnych źródeł energii, Trybunał odrzucił argument głównego inwestora w kopalni, że decyzja o zamknięciu narazi go na utratę zysków.

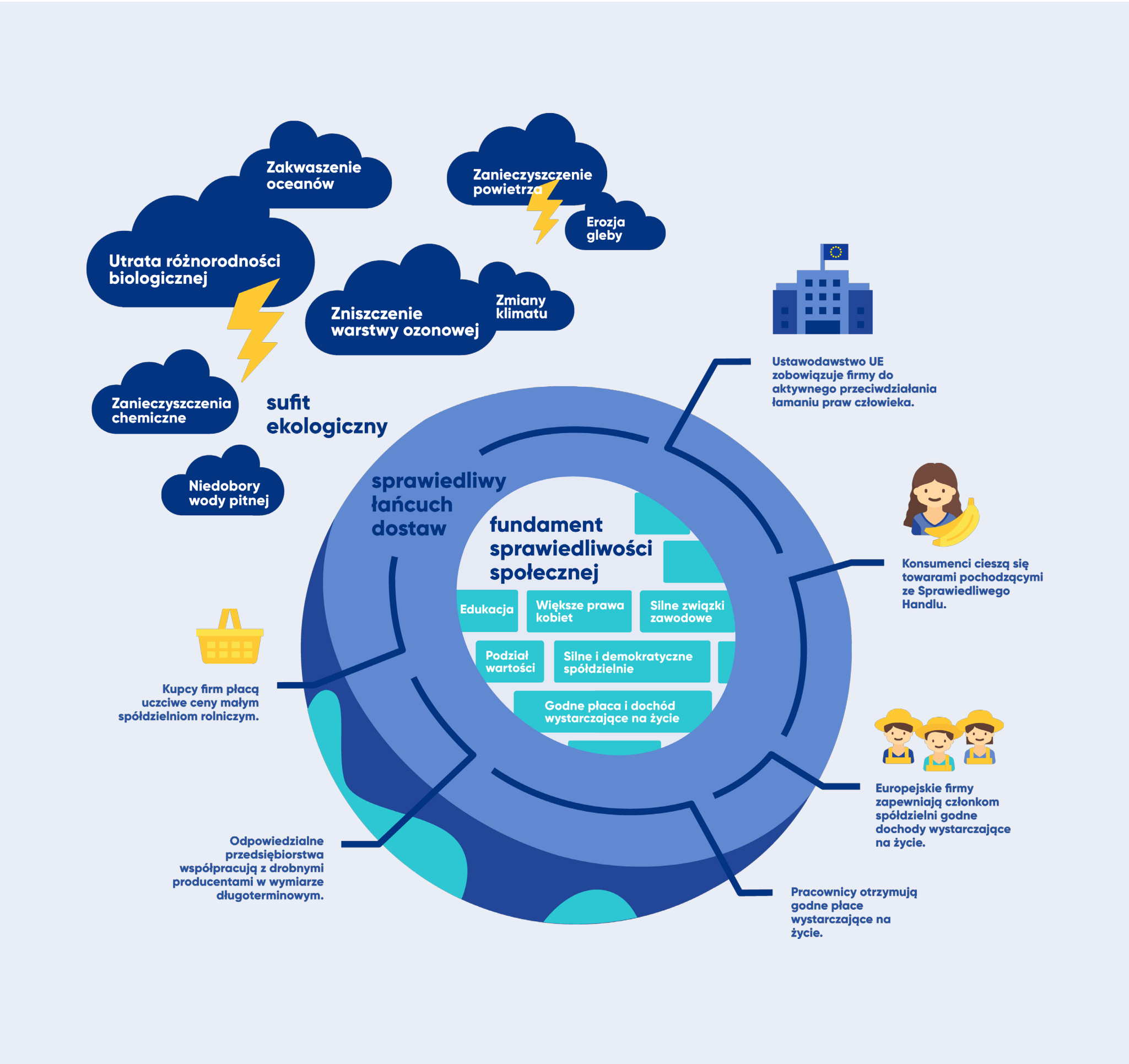
To pierwszy taki wyrok po tym jak UE zdecydowała wycofać się z porozumień handlowo-inwestycyjnych zawierających klauzulę rozstrzygania sporów między inwestorem a państwem (ISDS). W konsekwencji spory między inwestorem a państwem najpierw muszą toczyć się w sądach krajowych. Dopiero potem można odwołać się do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Decyzję o wycofaniu się z porozumień z klauzulą ISDS podjęto po długotrwałych naciskach ze strony Parlamentu Europejskiego, Komisji Europejskiej i Rady Ministrów, aby położyć kres włączaniu takich mechanizmów do nowych porozumień i do wycofania się z już istniejących.

Przewodnicząca Unijnego Komitetu ds. Handlu Międzynarodowego wyraziła nadzieję, iż ten werdykt będzie nie tylko sygnałem, że UE bierze na serio zobowiązania w sprawie zmian klimatycznych, ale też uświadomi inwestorom z sektora energetycznego, że muszą dostosować się do zobowiązań krajów członkowskich wobec swoich obywateli, wobec Unii oraz społeczności międzynarodowej – zarówno jeśli chodzi o zmiany klimatu, jak i prawa człowieka czy ochronę środowiska.

Nabór projektów

Unijny program badawczy Horizon Europe utworzył misję wdrożenia praktyk zrównoważonego i ekologicznego rolnictwa

Komisja Europejska ogłosiła nabór projektów do drugiego etapu „Misji A”, gdzie „A” oznacza „agroekologię”, czyli rolnictwo ekologiczne. Chodzi o stosowanie ekologicznych koncepcji i zasad w celu optymalizacji interakcji pomiędzy roślinami, zwierzętami, ludźmi i środowiskiem, oraz dążenie do zmniejszenia lub uniknięcia użycia środków zewnętrznych. Podstawowym celem „Misji A” jest zmiana sposobu działania europejskich gospodarstw rolnych i pomoc rolnikom w stosowaniu ekologicznych praktyk rolniczych. W 2019 r. Parlament Europejski naciskał na włączenie flagowego programu badawczego o rolnictwie ekologicznym do unijnego Programu Badawczego. Przewodniczący Komitetu Przemysłowo-Badawczego podkreślił wówczas, że „priorytety badawcze powinny odzwierciedlać oczekiwania społeczne i jako takie mają do odegrania kluczową rolę w pomaganiu rolnikom w przejściu na rolnictwo ekologiczne”. Skuteczne praktyki rolnictwa ekologicznego sprawdzone podczas pierwszego etapu „Misji A” będą w drugim etapie skalowane i powielane w całej Unii Europejskiej. Oto cele nowego naboru projektów: popularyzacja praktyk rolnictwa ekologicznego w UE jako całości; wzmocnienie sieci demonstracyjnych gospodarstw ekologicznych; ustanowienie silnej ogólnounijnej sieci usług doradczych dostępnych dla wszystkich unijnych rolników; podkreślenie kwestii istotnych dla innowacyjnych działań i praktyk, które można powielić i przyjąć w całej Unii. Najważniejsze tematy obejmują wielkoskalowe uprawy współrzędne, Internet rzeczy stosowany na polach heterogenicznych, mikroorganizmy w komunikacji między roślinami (sieci mikoryzowe). Wnioski do naboru projektów należy składać przez stronę internetową Horizon Europe.



Sprawiedliwe łańcuchy dostaw: wkład w rozwój z uwzględnieniem ograniczonych możliwości naszej planety

Wyzwaniem ludzkości w XXI wieku jest zaspokojenie potrzeb człowieka przy jednoczesnym poszanowaniu zasobów Ziemi. Od dziesięcioleci głównym celem gospodarki jest wzrost PKB. Z tego powodu w wielu krajach pogłębiły się nierówności społeczne, a cała ludzkość zmierza ku ekologicznej zapaści. W świecie zawiłych globalnych łańcuchów dostaw musimy zadać sobie pytanie, jak możemy sprawić, by handel gwarantował wszystkim podstawowe środki do życia, edukację i godny dochód wystarczający na życie, bez jednoczesnego zaniedbania kwestii ochrony systemów podtrzymujących życie na Ziemi, takich jak stabilny klimat czy zdrowe gleby,

od których jesteśmy zależni. Ta kwestia była częścią zadania, jakie Unia ogłosiła w 2022 r. w ramach swojego planu działania na rzecz zrównoważonych łańcuchów dostaw w rolnictwie. Jednym z najważniejszych środków w ramach planu działania jest ustawodawstwo, które narzuca firmom obowiązek poszanowania praw człowieka i ochrony środowiska na każdym etapie łańcucha dostaw. Dzięki nowej legislacji firmy podjęły poważne kroki, aby zminimalizować ryzyko prawne; poprzez podwyższenie cen lepiej płacą swoim dostawcom, takim jak spółdzielnie rolnicze uprawiające kakao w Afryce Zachodniej. Poprawa warunków pozwala

rolnikom uzyskiwać godne dochody wystarczające na życie i stosować praktyki zrównoważonego rolnictwa. Zachęca też młodsze pokolenia z regionów wiejskich do kontynuowania tradycji pracy w rolnictwie. Na podstawie: Kate Raworth, *Doughnut Economics: Seven Ways to Think Like a 21st-century Economist*. Londyn: Random House, 2017.

Wspólna Polityka Żywnościowa z rolnictwem ekologicznym w centrum działań przeciw zmianom klimatu

Po opublikowaniu pierwszych wyników programu na lata 2021-27 Wspólnej Polityki Rolnej Komisja Europejska ogłosiła, że następna WPR zostanie przekształcona w unijną Wspólną Politykę Żywnościową. Ma ona pomóc w przechodzeniu na rolnictwo ekologiczne. Ten ruch został ciepło przyjęty przez organizacje obywatelskie, a jeden z rzeczników podkreślił, że: „Rolnictwo ekologiczne to przyszłość całego rolnictwa. Właśnie w ten sposób możemy pokonać przeciwności z jakimi się borykamy – zmiany klimatu, utrata bioróżnorodności, degradacja gleb, zanieczyszczenia wód – oraz zapewnić dostęp do ziemi i godne warunki życia dla rolników”.

Unijny Komisarz ds. Żywności i Rolnictwa oświadczył, że „rok 2019 był przełomowym momentem dla działań w zakresie rolnictwa ekologicznego i ochrony klimatu. Opublikowano wówczas raport Międzynarodowego Zespołu ds. Zmian Klimatu o bezpieczeństwie żywnościowym i dostępie do ziemi oraz sprawozdanie komitetu Światowego Bezpieczeństwa Żywnościowego ONZ o stanie rolnictwa ekologicznego. Jednak kluczowy dla realizacji tych zadań moment nadszedł w 2020 r. kiedy wszystkie kraje przedłożyły swoje wkłady określone na poziomie krajowym (w skrócie NDC) do walki ze zmianami klimatu w zakresie Ramowa konwencja ONZ”.

Czytelnicy zapewne pamiętają wyraźną niewydolność mechanizmu NDC w ograniczeniu globalnego ocieplenia do 1,5°C, zgodnie z ustaleniami porozumienia paryskiego z 2015 r. oraz wynikające z tego potencjalne zagrożenie dla systemów żywnościowych i dramatyczny spadek bezpieczeństwa żywnościowego. Czynniki te wywołały protesty niektórych krajów Unii, europosłów, rolników i obywateli. Zmusiło to Unię do rewizji swojej Długoterminowej Strategii do 2050 r., w ramach której Unia zgodziła się na redukcję emisji gazów cieplarnianych z działalności rolniczej i użytkowania ziemi. W oparciu o pracę Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Żywności i Rolnictwa UE uznała kluczową rolę, jaką musi odegrać rolnictwo ekologiczne w walce ze szkodliwymi skutka-

mi zmian klimatu.

Powołano wówczas unijną Radę Polityki Żywnościowej, której zadaniem jest poprowadzenie Unii ku Wspólnej Polityce Żywnościowej. Wiele zaleceń tych organizacji i rezultaty ich pracy zostały już przekute w kluczowe dziedziny polityki. To z kolei pozwoliło na zdecydowaną korektę unijnych NDC, którą przedstawiono na ostatniej konferencji Stron Ramowej konwencji ONZ ds. Zmian Klimatu (COP29) kilka miesięcy temu.

Płacenie przy kasie za prawdziwy koszt żywności to dbanie o środowisko

Rok 2024 zostanie zapamiętany jako ten, w którym Europa i jej największe miasta w końcu wdrożyły rozwiązania uwzględniające koszty ochrony zdrowia i środowiska związane ze stosowaniem intensywnych i nieekologicznych praktyk rolniczych. Po wielu latach wkład natury w nasz ogólny dobrobyt w końcu otrzymał metkę z ceną.

Według najnowszego sondażu Eurobarometru 95% obywateli UE uważa kryzys klimatyczny i ochronę środowiska za najważniejsze kwestie polityczne. Wziąwszy pod uwagę żądania obywateli i nową wolę polityczną do zmiany stanu rzeczy, UE i jej miasta zaangażowały się w zmniejszenie swojego wpływu na środowisko.

Kampania poprowadzona pod hasłem „Prawdziwe koszty taniej żywności” w większości europejskich miast podniosła świadomość o zewnętrznych kosztach związanych z zanieczyszczeniem wód i szkodliwymi dla środowiska emisjami. Dociera to do nas, gdy porównamy zewnętrzne koszty rolnictwa tradycyjnego oraz tego ekologicznego i prowadzonego według standardów Sprawiedliwego Handlu.

Kampania pokazała konsumentom, że suma kosztów zewnętrznych bananów z certyfikatem Fairtrade to ok. 3,19 € za skrzynkę, czyli znacznie mniej niż 5,9 € za skrzynkę bananów konwencjonalnych. Kolejny przykład pokazuje finansowe skutki zanieczyszczenia wód gruntowych tradycyjnymi pestycydami. Standardowo uprawiane pole ziemniaków generuje koszty 1 298 € za hektar, podczas gdy koszt wpływu uprawy ekologicznej to zaledwie 0,40 € za hektar.

W następstwie szerokiej mobilizacji w eu-

ropejskich miastach przyjęto nowe rozporządzenie UE 2024/25, które ma ujednolicić wskaźniki uwzględniania rzeczywistych kosztów i wyceny wartości. Pozwala to konsumentom na odkrycie rzeczywistego kosztu kupowanych produktów.

To rozporządzenie jest pierwszym krokiem do zapewnienia, że wartości i władza są sprawiedliwie podzielone między wszystkich operatorów w systemie oraz, że koszty i zyski z produkcji żywności są właściwie rozliczane.

Rok 2024 zostanie zapamiętany jako ten, w którym władza na różnych szczeblach rozpoczęła współpracę, aby odczuwalnie chronić środowisko i pokazać obywatelom prawdziwą wartość spożywanej przez nich żywności.

Dociera to do nas, gdy porównamy zewnętrzne koszty rolnictwa tradycyjnego oraz tego ekologicznego i prowadzonego według standardów Sprawiedliwego Handlu.



Trzymajmy kciuki za Sprawiedliwy Handel! Uczniowie wzywają rząd do uczciwych wypłat dla rolników.



Spotkanie mieszkańców na osiedlu Pumarejo w hiszpańskiej Sewilli. Mieszkańcy okolicy wspierają lokalną zrównoważoną konsumpcję i produkcję.

Lokalne społeczności torują drogę do zrównoważonej konsumpcji i produkcji

W całej Europie to lokalne społeczności odgrywają obecnie wiodącą rolę w odpowiedzi na wyzwanie związane ze zmianami klimatu i wiele innych kryzysów środowiska naturalnego. Istnieją tysiące inicjatyw społecznych: spółdzielnie odnawialnych źródeł energii, wspólnoty rolne i ogrodnicze, projekty redukujące ilość odpadów i przedsiębiorstwa społeczne, które wprowadzają różne innowacje w imię lepszej, zrównoważonej przyszłości. Te społeczności rzucają wyzwanie kulturze konsumpcyjnej działającej w myśl zasady „konkurencja za wszelką cenę” i pomagają przekształcić nasz system społeczno-gospodarczy tak, aby naprawdę służył ludziom i planecie.

W Europie mamy ponad 7000 gospodarstw wspieranych przez społeczności (ang. CSA - Community Supported Agriculture), które zaopatrują w żywność ponad milion osób oraz około 1500 spółdzielni odnawialnych źródeł energii (ang. REScoops). Zrównoważony rozwój i ochrona klimatu to kluczowe cele leżące u podstaw innowacji wprowadzanych przez te społeczności.

ECOLISE walczy o większe zrozumienie i wsparcie oddolnych inicjatyw społecznych (ang. CLIs). Widzimy oznaki, że ich przekaz został zauważony. Lokalne społeczności mają jednak często bardzo ograniczone możliwości działania; zazwyczaj są to osobiste zaangażowanie i wizja. Nieraz napotykają także na bariery prawne, są zbyt mocno uzależnieni od pracy wolontariuszy, z trudnością uzyskują środki finansowe czy poparcie polityczne. Zwykle są poza zasięgiem europejskich funduszy czy instytucji badawczych.

ECOLISE czynnie udziela się przy tworzeniu kilku nowych unijnych programów, np. programu Smart Villages. W tym przypadku, tak jak w pozostałych, ECOLISE promuje uznanie decydującej roli lokalnej społeczności w osiąganiu celów w dziedzinie klimatu i zrównoważonego rozwoju.

Lokalne społeczności są siłą napędową przemian w Europie. Często inspirują innych, u siebie jak i poza miejscem zamieszkania, do zmiany sposobu myślenia, działania i bycia w świecie. Należy zatem zwiększać uprawnienia lokalnych społeczności, które wykazują przywództwo w tej dziedzinie. Aby tego dokonać, trzeba uprościć procedury i zmniejszyć biurokrację; należy wesprzeć toczący się dialog między oddolnymi inicjatywami społecznymi i władzami publicznymi; należy zlikwidować bariery i ograniczenia, które utrudniają im dostęp do środków publicznych.

Nowa Wspólna Polityka Rolna (WPR) chroni środowisko i ma pozytywny wpływ na konsumentów i rolników

Właśnie opublikowano pierwsze wyniki Wspólnej Polityki Rolnej z okresu programowania 2021-27. Zdaniem Komisji Europejskiej WPR przynosi bardzo pozytywne rezultaty w głównym nurcie działań na rzecz środowiska i zrównoważonego rozwoju społecznego unijnego sektora rolniczego. Według oficjalnych danych 54% budżetu WPR zainwestowano w działania ochrony środowiska i klimatu, a programy ekologiczne okazują się być największą pozycją budżetową wśród płatności bezpośrednich i środków rynkowych w ramach Pierwszego Filaru WPR.

Victor Ionescu, przewodniczący unijnego Komitetu ds. Środowiska uważa, że nowa Wspólna Polityka Rolna pomogła krajom Unii uniknąć rozprzestrzeniania się ubóstwa obszarów wiejskich, wyludnienia i de-

gradacji środowiska. Jak podkreślił Ionescu: „W sytuacji, gdy kraje UE mają większą swobodę doboru działań, które wesprą, Parlament Europejski musiał przekonać Radę, że 70% budżetu WPR należy przeznaczyć na działania ochrony środowiska i klimatu. (...) Kolejnym niezbędnym krokiem było zapewnienie, że WPR nagrodzi rolników, którzy chronią zasoby środowiska naturalnego. W ten sposób odbudowujemy wiarygodność polityki, która pochłania 40% unijnego budżetu, gdyż wielu Europejczyków pytało, dlaczego wypłaty z WPR są tak niesprawiedliwie przyznawane”. Rumuński eurodeputowany oczekuje, że do końca okresu programowania WPR (w 2027 r.), trzy czwarte budżetu zostanie przekazane na wsparcie zrównoważonego rolnictwa, a 100% beneficjentów zrealizuje co najmniej jedno działanie z zakresu ochrony środowiska.

Marie Jacqmotte, Fracuzka prowadząca ekologiczne gospodarstwo mleczne powiedziała nam: „Po 20 latach pracy w rolnictwie w 2019 r. ukończyłam przekształcenie gospodarstwa na ekologiczne, a ciężkie czasy z niskimi cenami mleka zostawiłam za sobą. W 2023 r. przystąpiłam do nowego dobrowolnego programu wysokiej jakości opieki nad zwierzętami hodowlanymi. Moje krowy są teraz zdrowsze i szczęśliwsze, a ja mam o wiele lepszą cenę za mleko”. Historia pani Jacqmotte przypomina sytuację wielu gospodarstw w całej Europie, gdzie liczba rolników korzystających z programów ekologicznych stale rośnie.

Europejski system „zrównoważonych nasion”

Nasiona są pierwszym ogniwem naszego łańcucha pokarmowego. Plan ustanowienia zrównoważonego systemu żywności powinien zatem zaczynać się od nasion. Nasiona sprzedawane w Europie są zazwyczaj chronione prawami własności intelektualnej lub patentami. Rolnicy, którzy stosują komercyjne nasiona do corocznych plonów, są uprawnieni do siewu tych nasion i następnie sprzedaży ich plonów, ale nie wolno im zachować nasion na wysiew w następnym sezonie, chyba, że zapłacą posiadaczowi praw własności intelektualnej/patentu.

Uprawa takich nasion ma na celu wpasowanie się w obecny paradygmat rolnictwa przemysłowego, który nakazuje jednolitość

Parlament Europejski musiał przekonać Radę, że 70% budżetu WPR należy przeznaczyć na działania ochrony środowiska i klimatu.

i pociąga za sobą niewielką różnorodność genetyczną. Ponadto, jeśli kupione nasiona są hybrydami F1 (a większość nasion warzyw na rynku nimi jest), nie ma sensu ich zachowywać na później, ponieważ nie będą się prawidłowo rozmnażać. W związku z tym rolnicy muszą co roku kupować nasiona od właściciela praw patentowych czy własności intelektualnej. Zaobserwowano również, że kiedy prawa do danej odmiany wygasają, takie nasiona najczęściej znikają z rynku. Co więcej, europejski rynek nasion to oligopol, gdzie kilka firm kontroluje większość rynku. Firmy te często są również producentami chemii rolnej i zazwyczaj promują swoje nasiona w parze z rozwiązaniami chemicznymi do uprawy roślin. To oznacza, że ich nasiona zostały tak wyselekcjonowane, by przynosić plony przy stosowaniu odpowiedniej chemii. Istnieje wiele odmian roślin nieobjętych prawami patentowymi, które są także odporne i potrzebują mniej (o ile w ogóle) chemii rolnej. Aż do tego roku w Europie nie można było sprzedawać takich nasion. Kryteria sprzedażowe (system rejestracji) ustalone w poprzednim ustawodawstwie nie chroniły naturalnych właściwości tych nasion, w szczególności ich różnorodności genetycznej.

Wprowadzenie nowego unijnego rozporządzenia ws. produkcji ekologicznej w 2018 r. bardzo pomogło w uwolnieniu handlu tymi

nasionami i w zachowywaniu nasion na przyszłość. Rozporządzenie pozwala rolnikom ekologicznym na stosowanie bardziej różnorodnych genetycznie nasion i roślin (znanych jako materiał heterogeniczny) od 2021 r. i zezwala na sprzedaż tych nasion tylko certyfikowanym rolnikom ekologicznym.

Nowe Rozporządzenie o Systemie Nasion zezwala wszystkim rolnikom, także tym drobnym i tradycyjnym, niekoniecznie certyfikowanym jako ekologiczni, na używanie nasion bardziej różnorodnych, które nie widnieją w europejskim katalogu nasion. Mogą więc zachować nasiona i wysiać je, i/lub odkupić takie nasiona od innych rolników i legalnie je uprawiać. W ten sposób rolnicy i ci, którzy zachowują nasiona mogą je ulepszać i tworzyć nowe odmiany poprzez aktywną uprawę roślin.

Przedstawiciel drobnych rolników w Europie skomentował: „Uprawa nowych odmian nie jest już przywilejem międzynarodowych firm produkujących nasiona i chemię rolną, które od dziesięcioleci miały kontrolę nad naszym łańcuchem żywnościowym. Jesteśmy zachwyceni faktem, że UE powzięła te kroki, aby oddać władzę z powrotem w ręce rolników”.

Mówiące metki: od teraz będziemy znać rzeczywistą cenę!

Dwa lata temu, po czterech latach debat w Parlamencie Europejskim, przyjęto nową unijną dyrektywę, powołując tym samym do życia unijne Wspólne Centrum Wymiany Danych o Cenach (ang. ECPT-DE), znane jako Mówiące metki. W większości krajów są one już powszechnie stosowane. Wszystkie firmy i handlowcy na wspólnym unijnym rynku muszą używać wspólnej bazy danych, udostępniać informacje o swoich produktach i usługach i podłączyć je do systemu Mówiące metki. Po zeskanowaniu Mówiącej metki telefonem każdy konsument otrzyma o wiele więcej informacji, co oznacza, że ludzie będą mogli podejmować bardziej świadome wybory konsumenckie.

Poprzez połączenie najlepszych standardowych systemów miar, etykietowania i gwarancji uzyskujemy wszelkie aktualne informacje o:

- wpływie produktu na środowisko;
- energii potrzebnej do jego produkcji lub używania;
- dokładnej lokalizacji produkcji wszyst-

- kich składników lub części;
- szczegółach procesów, jakim poddawany był produkt;
- warunkach pracy i godnej płacy wystarczającej na życie na poszczególnych etapach łańcucha dostaw (w tym zdjęcia i nagrania wideo);
- spółdzielniach i innych strukturach zarządzania;
- wpływie na społeczeństwo i korzyściach dla społeczności.

System wyświetla informacje o składowych ceny, porównuje ją z podobnymi produktami poprzez „mechanizm uśrednionej wyceny”. W ten sposób zapobiega dumpingowi cenowemu lub zawyżaniu cen i pokazuje „cenę solidarnościową”. Dzięki jej wprowadzeniu wiele osób może pozwolić sobie na zakup wcześniej niedostępnych towarów, płacąc do 20% mniej, poprzez konsumencki system wspólnych zakupów i ulgi podatkowe.

Krytycy wskazują, że w wielu sytuacjach, zwłaszcza w przypadku towarów spoza Europy, nie wszystkie informacje są dostępne. Mimo to, stosowanie systemu wymiany danych Mówiące metki jest egzekwowane (pod groźbą kar dla firm, które odmówią udostępniania informacji), a liczba niekompletnych profili produktowych systematycznie spada. Coraz więcej firm podaje dodatkowe informacje o wspieranych przez nie pozytywnych inicjatywach.

Mówiące metki: dzięki Mówiącym metkom kupujący dokonają bardziej świadomych wyborów za jednym dotknięciem przycisku



Tweety
dnia

 @IFOAMEU

W latach 2020-23 odnotowano ogromny wzrost popytu na żywność ekologiczną i #FairTrade w publicznych #szkołach oraz #szpitalach. Również wiele służb ratunkowych zgłosiło zapotrzebowanie na odzież roboczą wykonaną z bawełny #Fairtrade! #ZrównoważoneZamówieniaPubliczne #ZZP #SDG12

 @RIPESStwit

Wg ankiety 60% władz publicznych w #UE prowadzi rachunki bankowe w #etycznych bankach!

 @FairTradeFTAO

Dziś wszystkie kraje członkowskie UE wdrożyły nową #Regulację UE o Należytej Staranności w Zakresie Praw Człowieka (HRDD), wielki postęp w zapobieganiu łamaniu #Praw Człowieka w naszych łańcuchach dostaw! #HRDD #TradeFairLiveFair

 @Ecolise

Świetna wiadomość! Przewodnicząca Komisji Europejskiej @EU_Commission ogłosiła w corocznym orędziu o stanie Unii, że wszystkie przyszłe orędzia będą zawierały nie tylko raport o postępie gospodarczym, ale także dane o emisji gazów cieplarnianych oraz wskaźniki stanu zdrowia i samopoczucia obywateli! #PKBtoniewszystko



Młodzi europejscy przedsiębiorcy chcą w swoich przedsięwzięciach przyczynić się do ochrony środowiska. © David Costa/ CIDSE

Europejska
gospodarka
społeczna
i solidarna
wchodzi na
kolejny poziom

Światowe Forum Społeczne o Gospodarkach Transformacyjnych w Krakowie w 2020 r. dostarczyło okazji, aby wykazać rosnącą liczbę przedsiębiorstw społecznych o modelach biznesowych dążących do pozytywnego wpływu gospodarki na ludzi i na środowisko. Wśród nich są m.in. spółdzielnie, które poddają recyklingowi i ponownie wykorzystują części elektroniczne, etyczne banki czy

przedsiębiorstwa Sprawiedliwego Handlu, dzięki którym etyczna kawa jest dostępna w budynkach władz samorządowych w całej Europie. Młodzi przedsiębiorcy chętnie zakładają firmy, których celem jest nie tylko wypłacanie udziałowcom dywidend; chcą pomóc rozwijać startupy, które wywrą pozytywny wpływ na społeczeństwo. Wspominając swoje osiągnięcia podczas kadencji 2019-24, Przewodnicząca Komisji Europejskiej oświadczyła: „Jednym z osiągnięć, z którego jestem szczególnie dumna, jest wyznaczenie specjalnego unijnego Komisarza ds. Gospodarki Społecznej i Solidarnej, oraz nasza decyzja z 2020 r., aby Przedsiębiorstwa Społeczne i Solidarne uczynić jednym z najważniejszych sektorów UE dla zmniejszenia bezrobocia i nierówności oraz walki ze zmianami klimatu”.

Mer Lyonu podkreśla: „Od 2010 r. nasze miasto promuje Sprawiedliwy Handel i przedsięwzięcia ekonomii społecznej, za co otrzymaliśmy w 2018 roku specjalne wyróżnienie w ramach pierwszej Europejskiej Nagrody Fair and Ethical City Award wręczonej przez unijnego Komisarza ds. Handlu. Cieszymy się, że Komisja Europejska zdecydowała w 2020 r. zwiększyć swoje nakłady na wsparcie Sprawiedliwego Handlu i przedsiębiorstw ekonomii społecznej za pomocą unijnej polityki wewnętrznej i zagranicznej”.

Niniejsze wydanie „The Fair Times” to fikcyjna gazeta, która mogłaby zostać zredagowana w 2024 r. Ma na celu wskazanie przykładów polityki, którą UE mogłaby wdrożyć w ramach zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz uwidocznienie roli europosłów w tych działaniach. Dofinansowano ze środków Unii Europejskiej w ramach międzynarodowego projektu „Trade Fair, Live Fair: Raising Awareness and Mobilizing the European Public to Advance Consumption patterns that Nurture the Sustainable Development Goals”. Za treść odpowiada Fundacja „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” – Fairtrade Polska, a wyrażone poglądy niekoniecznie odzwierciedlają oficjalne stanowisko Unii Europejskiej. Więcej informacji: www.fairtrade.org.pl



Zeskanuj kod QR, aby przeczytać gazetę online i dowiedzieć się więcej o kampanii. Możesz także poszukać informacji na thefairtimes.eu

